

**Konkursy przedmiotowe organizowane
przez Lubelskiego Kuratora Oświaty
dla uczniów szkół podstawowych województwa lubelskiego
w roku szkolnym 2020/2021**

**ZAKRESY WYMAGAŃ NA POSZCZEGÓLNYCH
ETAPACH KONKURSÓW**

Lublin 2020

1. KONKURS POLONISTYCZNY

1.1. Cele edukacyjne

- Pogłębianie zainteresowania literaturą polską, tradycją i kulturą narodową oraz ich obecnością w dziedzictwie europejskim i światowym.
- Rozbudzanie zamiłowania do refleksyjnego i twórczego odbioru dzieł literackich reprezentujących różne rodzaje i gatunki literackie oraz innych tekstów kultury wysokiej i popularnej.
- Doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów literackich, popularnonaukowych, publicystycznych, użytkowych z uwzględnieniem różnych poziomów ich recepcji i kontekstów interpretacyjnych.
- Rozwijanie sprawności pisania z dbałością o poprawność redagowanego tekstu w każdym z jego aspektów w zakresie treści, struktury, stylu, języka i zapisu.
- Doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem ojczystym jako nośnikiem wartości, a także narzędziem komunikacji w wyrażaniu myśli i uczuć.

1.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Na wszystkich trzech etapach konkursu obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język polski dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) we wskazanych w niej zakresach treści nauczania (wymagania szczegółowe), do których należą:

- kształcenie literackie i kulturowe,
- kształcenie językowe,
- tworzenie wypowiedzi,
- samokształcenie.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

- 1) Znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych z zakresu liryki, dramatu i epiki wskazanych w Podstawie programowej.
- 2) Rozumienie, analizowanie i interpretowanie zróżnicowanych tekstów kultury na poziomie znaczeń dosłownych, metaforycznych, symbolicznych z uwzględnieniem kontekstów na przykład biograficznego, historycznego, kulturowego, filozoficznego.
- 3) Funkcjonalne wykorzystanie wiadomości i umiejętności z zakresu różnych działów nauki o języku (fleksji, słotwórstwa, składni, frazeologii, stylistyki).
- 4) Redagowanie tekstów użytkowych i dłuższych form gatunkowych w oparciu o lekturę i własne doświadczenia czytelnicze.

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1) Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język polski dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) ze szczególnym uwzględnieniem następujących utworów:

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*,
- Jan Kochanowski, *Wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII, VIII*,

- Ignacy Krasicki, *Żona modna*,
- Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Sonety krymskie*(wybór),
- Aleksander Fredro, *Zemsta*,
- Antoine de Saint- Exupéry, *Mały Księżę*,
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*.
- Wybrane wiersze następujących poetów: Władysława Bełzy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosa, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka, Cypriana Kamila Norwida, Bolesława Leśmiana, Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Jerzego Lieberta, fraszki Jana Sztudyngera i aforyzmy Stanisława Jerzego Leca, pieśni i piosenki patriotyczne.

2) Funkcjonalne wykorzystanie wiadomości i umiejętności z zakresu wszystkich działów nauki o języku wskazanych w Podstawie programowej oraz podanych treści wykraczających poza Podstawę programową.

3) Od uczestnika konkursu wymagane są wysokie umiejętności w posługiwaniu się poprawnym w zakresie ortografii i interpunkcji, bogatym i zróżnicowanym stylistycznie językiem dostosowanym do sytuacji komunikacyjnej.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1) Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język polski dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie Podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) z uwzględnieniem wszystkich lektur obowiązkowych i innych przykładów twórczości literackiej wskazanych w Podstawie programowej pisarzy i poetów.

2) Funkcjonalne wykorzystanie wiadomości i umiejętności z zakresu wszystkich działów nauki o języku wskazanych w Podstawie programowej oraz podanych treści wykraczających poza Podstawę programową.

3) Od uczestnika konkursu wymagane są wysokie umiejętności w posługiwaniu się poprawnym w zakresie ortografii i interpunkcji, bogatym i zróżnicowanym stylistycznie językiem dostosowanym do sytuacji komunikacyjnej.

Treści wykraczające poza podstawę programową obowiązujące na II i III etapie konkursu:

a) analiza i interpretacja różnych tekstów kultury:

- odczytywanie (rozumienie) dzieł literackich z różnych epok i konwencji artystycznych (zwłaszcza tradycji biblijnej i antycznej jako źródeł kultury europejskiej, a także kręgu kultury rycersko-dworskiej, humanistycznej, patriotycznej, społecznikowskiej, regionalnej) ze szczególnym uwzględnieniem zróżnicowanych kontekstów: biograficznego, kulturowego, historycznego, filozoficznego, religijnego, społecznego, regionalnego,
- rozpoznawanie treści, interpretowanie i reinterpretowanie znanych mitów, toposów, motywów i symboli obecnych w różnych tekstach kultury (wysokiej, popularnej, masowej),
- posługiwanie się ze zrozumieniem pojęciami z teorii literatury i wiedzy o kulturze wskazanymi w Podstawie programowej oraz wymienionymi poniżej pojęciami: geneza, topos, symbol, motyw, parabola, wiersz wolny, biały, sylabiczny, przerzutnia,

sonet, satyra, stylizacja językowa, groteska i jej cechy, konwencja i jej językowe wyznaczniki, różne gatunki teatralne i filmowe,

- rozpoznawanie i określanie funkcji w utworze wskazanych w Podstawie programowej środków stylistycznych, a także: anafory, antytezy, peryfrazy, oksymoronu, hiperboli, eponimu, eufemizmu, paralelizmu,
- znajomość struktur wersyfikacyjnych utworów lirycznych (typ wiersza, rodzaje rymów, refren, rytm),
- określanie funkcji różnych elementów wersyfikacji i struktury utworu (na przykład tytułu).

b) kształcenie językowe:

- tematy oboczne, oboczności, *e ruchome*,
- podział neologizmów i określanie ich funkcji w różnych tekstach kultury,
- sporządzanie wykresów graficznych (interpretacji graficznych) wypowiedzi (zdań) wielokrotnie złożonych,
- dokonywanie analizy składniowej wypowiedzi (zdań) wielokrotnie złożonych,
- rozpoznawanie językowych cech wypowiedzi w funkcji informacyjnej (informatywnej), ekspresywnej, impresywnej, fatycznej,
- określanie cech fonetycznych głosek (spółgłosek i samogłosek), poprawne stosowanie zasad akcentowania w języku polskim.

c) tworzenie własnego tekstu:

- rozpoznawanie i redagowanie wypowiedzi w funkcji informacyjnej (informatywnej), ekspresywnej, impresywnej, fatycznej,
- redagowanie spójnych wypowiedzi poprawnych pod względem merytorycznym, językowo-stylistycznym i ortograficzno-interpunkcyjnym we wszystkich formach gatunkowych wskazanych w Podstawie programowej, a ponadto charakterystyki porównawczej, przemówienia, artykułu publicystycznego, felietonu, reportażu (reportażu literackiego),
- redagowanie tekstów na wskazany temat w tonie żartobliwym, ironicznym lub zawierających elementy groteski; zachowanie wyznaczników językowych wybranej konwencji stylistycznej (artystycznej).

1.3. Forma zadań

1) W arkuszach konkursowych wystąpią zadania otwarte krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi. Ponadto mogą wystąpić zadania typu: prawda-fałsz, z luką, na dobieranie.

2) Niektóre zadania zostaną powiązane z lekturą obowiązkową wskazaną w Podstawie programowej i zamieszczonymi w arkuszu tekstami popularnonaukowymi, publicystycznymi, medialnymi.

1.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

1) Bańko M., Krajewska M., Słownik wyrazów kłopotliwych, Warszawa 1995.

2) Bańko M., Polszczyzna na co dzień, Warszawa 2013 (rozdz. 2. ABC stylistyki, rozdz. 3. ABC gramatyki, rozdz. 5. ABC grzeczności, rozdz. 6. Zasady komunikacji internetowej, rozdz. 7. Zasady pisowni, rozdz. 8. Zasady interpunkcji, rozdz. 10. Wzory tekstów)

3) Bańko M., Wykłady z polskiej fleksji, Warszawa 2012.

4) Bortnowski S., Jak uczyć poezji, Warszawa 1998.

5) Głowiński M., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., Zarys teorii literatury, Warszawa 1991.

6) Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., Słownik terminów literackich, Wrocław 1988.

- 7) Klemensiewicz Z., Podstawowe wiadomości z gramatyki języka polskiego, Warszawa 1970.
- 8) Kopaliński W., Słownik mitów i tradycji kultury, Warszawa 2007.
- 9) Müldner-Nieckowski P., Wielki słownik frazeologiczny, Warszawa 2004.
- 10) Nagajowa M., Sztuka dobrego pisania i mówienia: poradnik językowy dla młodzieży, Warszawa 2003.
- 11) Sękowska E., Budowa wyrazów [w:] Nauka o języku dla polonistów, red. S. Dubisz, Warszawa 1996.
- 12) Podracki J., Dydaktyka składni polskiej, Warszawa 1989.
- 13) Podracki J., Słownik skrótów i skrótowców, Warszawa 1999.
- 14) Stypka A., Gramatyka w szkole podstawowej. Ćwiczenia dla kl. 4, 5, 6, Warszawa 2002.
- 15) Stypka A., Ćwiczenia gramatyczne w klasach IV-VIII, Warszawa 1987.
- 16) Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji, pod red. E. Polańskiego, Warszawa 2012.
- 17) Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN, pod red. A. Markowskiego, Warszawa 2012.
- 18) Strona internetowa Rady Języka Polskiego – www.rjp.pan.pl

W ocenie poprawności rozwiązań w zakresie języka, ortografii, interpunkcji uwzględniana będzie wykładnia podana w wymienionych słownikach.

2. KONKURS JĘZYKA ANGIELSKIEGO

2.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzanie wśród uczniów zainteresowania językiem angielskim oraz motywowanie ich do dalszego samodzielnego pogłębiania wiedzy i umiejętności językowych.
- Wzbogacenie wiedzy uczniów o kulturze, historii, literaturze, geografii i sprawach życia codziennego krajów angielskiego obszaru językowego.
- Wspieranie w rozwoju uczniów uzdolnionych językowo.
- Rozwijanie umiejętności praktycznego wykorzystania zdobytej przez nich wiedzy.
- Kształtowanie postawy tolerancji w stosunku do przedstawicieli innych narodów i kultur.

2.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Treści opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język obcy nowożytny na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Treści opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język obcy nowożytny na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Poszerzenie treści podstawy programowej obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) znajomość środków językowych,
- 2) wiedza o krajach angielskiego obszaru językowego z uwzględnieniem leksyki amerykańskiej.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Treści opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język obcy nowożytny na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Poszerzenie treści podstawy programowej obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) znajomość środków językowych,
- 2) wiedza o krajach angielskiego obszaru językowego z uwzględnieniem leksyki amerykańskiej.

2.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi, zadania typu prawda/fałsz.

1. Etap drugi

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego.

2. Etap trzeci

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego, zadania na rozumienie tekstu słuchanego, wypowiedź pisemna na podany temat.

2.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Oxford Wordpower. Słownik angielsko-polski z indeksem polsko-angielskim.
- 2) Oxford Guide to British and American Culture, Oxford University Press.
- 3) *New Grammar Time 1-5*, Sandy Jervis and Maria Carling, Pearson Longman.
- 4) *Basic Grammar in Use*, Raymond Murphy, Cambridge.
- 5) *Practice Makes Perfect. Basic English*, Julie Lachance, McGraw Hill Education.
- 6) *Basic Vocabulary in Use*, Michael McCarthy and Felicity O'Dell, Cambridge.
- 7) Penguin Readers: *British Life*, Anne Collins, Pearson Longman.
- 8) Penguin Readers: *American Life*, Vicky Shipton, Pearson Longman.
- 9) *Customs and Traditions in Britain*, Stephen Rabley, Longman.
- 10) *American Customs and Traditions*, Terry Tomscha, Longman.
- 11) www.onestopenglish.com
- 12) www.english-heritage.org.uk
- 13) www.americanenglish.state.gov
- 14) www.mygrammarlab.com
- 15) www.learnenglish.britishcouncil.org
- 16) <https://kids.nationalgeographic.com>

3. KONKURS JĘZYKA NIEMIECKIEGO

3.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzanie wśród uczniów zainteresowania językiem niemieckim oraz motywowanie ich do dalszego samodzielnego pogłębiania wiedzy i umiejętności językowych.
- Wzbogacenie wiedzy uczniów o kulturze, historii, literaturze, geografii i sprawach życia codziennego krajów niemieckiego obszaru językowego.
- Wspieranie w rozwoju uczniów uzdolnionych językowo.
- Rozwijanie umiejętności praktycznego wykorzystania zdobytej przez nich wiedzy.
- Kształtowanie postawy tolerancji wobec przedstawicieli innych narodów i kultur.

3.2 Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Treści opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język obcy nowożytny na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Treści opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język obcy nowożytny na II etapie edukacyjnym – **podstawa programowa II.2**, zgodnie z rozporządzeniem MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Poszerzenie treści podstaw programowych obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) znajomość środków językowych na poziomie A2, bierna znajomość słownictwa na poziomie B1,
- 2) wiedza o krajach niemieckiego obszaru językowego z zakresu tematycznego - Niemcy.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Treści opisane w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język obcy nowożytny na II etapie edukacyjnym – **podstawa programowa II.2 i II.2.DJ**, z rozporządzeniem MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Poszerzenie treści podstaw programowych obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) znajomość środków językowych na poziomie A2,
- 2) znajomość treści leksykalno-gramatycznych na poziomie A2, bierna znajomość słownictwa na poziomie B1,
- 3) wiedza o krajach niemieckiego obszaru językowego,
- 4) tworzenie prostych wypowiedzi pisemnych (krótki list prywatny).

Informacje dodatkowe: uczeń wykazuje się wiedzą o kulturze krajów niemieckiego obszaru językowego, np. nazwy państw i stolic, symbole, położenie, podział administracyjny, największe miasta, zabytki, krainy geograficzne, największe rzeki, góry, jeziora, tradycje, znane miejsca i postacie, istotne wydarzenia historyczne, zwyczaje świąteczne.

Zakres tematów:

- człowiek,
- miejsce zamieszkania,
- edukacja,
- praca,
- życie prywatne,
- żywienie,
- zakupy i usługi,
- podróżowanie i turystyka,
- kultura,
- sport,
- zdrowie,
- technika,
- świat przyrody.

3.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi: układanie zdań z podanych elementów leksykalnych, tłumaczenie fragmentów zdań na język niemiecki, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi, zadania typu prawda/fałsz.

1. Etap drugi

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa (**podstawa programowa II.2.DJ**), funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego, wypowiedź pisemna na podany temat (**podstawa programowa II.2.DJ**).

2. Etap trzeci

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa (**podstawa programowa II.2.DJ**), funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego (**podstawa programowa II.2.DJ**), zadania na rozumienie tekstu słuchanego (**podstawa programowa II.2.DJ**), wypowiedź pisemna na podany temat.

3.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Słownik UniLex PONS niemiecko-polski, polsko – niemiecki, wyd. LektorKlett wersja książkowa lub elektroniczna.
- 2) Gramatyka niemiecka z ćwiczeniami dla początkujących, Stanisław Bęza, wyd: PWN Szkolne.
- 3) Nowe repetytorium z gramatyki języka niemieckiego, Stanisław Bęza, wyd: PWN Szkolne.
- 4) Grammatik Intensivtrainer A1, Christiane Lemcke, Lutz Rohrmann, wyd: Langenscheidt.
- 5) Grammatik Intensivtrainer A2, Christiane Lemcke, Lutz Rohrmann, wyd: Langenscheidt.
- 6) Wortschatz Intensivtrainer A1, Christiane Lemcke, Lutz Rohrmann, wyd: Langenscheidt.
- 7) Wortschatz Intensivtrainer A2, Christiane Lemcke, Lutz Rohrmann, wyd: Langenscheidt.
- 8) Schreiben Intensivtrainer A1/A2; Elke Burger, wyd; Langenscheidt.
- 9) Trening gimnazjalny, Ewa Wiedeńska, Monika Wilkowska, wyd. Langenscheidt.

- 10) Eine kleine Landeskunde der deutschsprachigen Länder, Stanisław Bęza, Wyd. Szkolne PWN.
- 11) Dreimal Deutsch, Uta Matecki, wyd. LektorKlett.
- 12) Zur Orientierung, Ulrike Gaidosch, Christine Müller, wyd. HueberVerlag.
- 13) Entdeckungsreise D-A-CH, Anna Pilaski, Brigitta Fröhlich, Christiane Bolte-Costabiei, Heinke Behal-Thomsen, wyd. Langenscheidt.
- 14) Landeskunde so interessant!, Elżbieta Kozłowska, wyd. Nowa Era.
- 15) Czasopismo JUMA (roczniki od 1999 – 2003).
- 16) Czasopismo Deutsch Aktuell, www.colorfulmedia.pl
- 17) Czasopismo Deutsch Perfekt, www.deutsch-perfekt.com
- 18) <http://www.dw.de/deutsch-lernen/s-2055>
- 19) <http://www.goethe.de/ins/pl/lp/lrn/deindex.htm>
- 20) M. Kozubska, E. Krawczyk – „Der, die, das – Gramatyka niemiecka w ćwiczeniach dla szkoły podstawowej”, Wydawnictwo Szkolne PWN.

4. KONKURS JEZYKA ROSYJSKIEGO

4.1. Cele edukacyjne

- Kształcenie umiejętności samodzielnego uczenia się języka rosyjskiego, w tym również zdobywania wiedzy o krajach rosyjskojęzycznych – ich historii, geografii, kulturze, życiu społecznym i politycznym, miejscu w Europie i na świecie.
- Wdrażanie uczniów do biegłego posługiwania się językiem rosyjskim w kontaktach z cudzoziemcami oraz podczas korzystania ze źródeł obcojęzycznych.
- Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia oraz wykorzystania znajomości języka rosyjskiego w praktyce.
- Rozbudzanie ciekawości poznawczej i motywacji uczniów do dalszego uczenia się języków obcych i innych przedmiotów oraz kształtowanie postawy tolerancji wobec innych narodów, ich kultury i języka.
- Popularyzacja postawy otwartości wobec zjawisk interkulturowych w celu znalezienia podobieństw i różnic w odniesieniu do kultury własnego narodu.

4.2 Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język rosyjski dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Uczestnicy na tym etapie powinni wykazać się wiadomościami i umiejętnościami obejmującymi wszystkie tematy zamieszczone w treściach nauczania podstawy programowej dla szkoły podstawowej.

Od uczestników konkursu na tym etapie wymaga się następujących umiejętności:

- 1) rozumienia wypowiedzi pisemnych,
- 2) tworzenia wypowiedzi pisemnych typu e-mail,
- 3) reagowania językowego w sytuacjach życia codziennego,
- 4) rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych,
- 5) wykazania się wiedzą o historii, geografii i kulturze krajów rosyjskiego obszaru językowego.

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Temat przewodni tego etapu: EDUKACJA (np.: typy szkół, przedmioty szkolne, zajęcia pozalekcyjne).

Od uczestników konkursu na tym etapie wymaga się następujących umiejętności:

- 1) rozumienia wypowiedzi pisemnych,
- 2) tworzenia wypowiedzi pisemnych typu e-mail,
- 3) reagowania językowego w sytuacjach życia codziennego,
- 4) rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych,
- 5) wykazania się wiedzą o historii, geografii i kulturze krajów rosyjskiego obszaru językowego.

Poszerzenie treści podstaw programowych obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) znajomość środków językowych,
- 2) wiedza o krajach rosyjskiego obszaru językowego.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Na etapie III konkursu obowiązuje również zakres wiadomości i umiejętności etapu pierwszego i drugiego.

Temat przewodni etapu: ŚWIĘTA (np. święta religijne, państwowe, rodzinne, przyjmowanie gości, składanie życzeń).

Od uczestników konkursu na tym etapie wymaga się następujących umiejętności:

- 1) rozumienia ze słuchu wypowiedzi ustnych,
- 2) rozumienia wypowiedzi pisemnych,
- 3) rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych,
- 4) wykazania się wiedzą o historii, geografii i kulturze krajów rosyjskiego obszaru językowego.

Poszerzenie treści podstaw programowych obejmuje następujące zagadnienia:

- 1) znajomość środków językowych,
- 2) wiedza o krajach rosyjskiego obszaru językowego.

4.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi, zadania typu prawda/fałsz.

1. Etap drugi

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego.

2. Etap trzeci

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego, zadania na rozumienie tekstu słuchanego, wypowiedź pisemna na podany temat.

4.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Materiały pomocnicze typu: repetytoria leksykalne, repetytoria gramatyczne, słowniki
 - Wielki słownik rosyjsko-polski pod red. J. Wawrzyńczaka, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.
 - Wielki słownik polsko-rosyjski pod red. J. Wawrzyńczaka, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2017 (oraz wydania wcześniejsze).
 - S. Szczygielska, Język rosyjski, Repetytorium tematyczno-leksykalne (cz. 2, 3) WAGROS 2013.
 - S. Ślusarski, I. Tiereszczenko, Język rosyjski, Repetytorium tematyczno-leksykalne 1 (+mp3), WAGROS 2013.
 - Buczel, Repetytorium leksykalno-tematyczne, Rosyjski, Edgard, Warszawa 2015.
 - Pado „Ty za ili protiv”, WSiP, Warszawa 2003.
 - M. Fidyk, T. Skup-Stundis „Nowe repetytorium z języka rosyjskiego”, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa 2005.
- 2) A. Telepnew, M. Ziomek „Wliubitsa w Rossiju”, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa 2011.

3) Strony internetowe:
www.rosyjski.bukwa.pl
www.zybert.pl
www.russia.rin.ru
www.fishki.net
www.adme.ru
www.geo.ru
www.imyanauki.ru

5. KONKURS JEZYKA FRANCUSKIEGO

5.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzanie wśród uczniów zainteresowania językiem francuskim oraz motywowanie do dalszego samodzielnego pogłębiania wiedzy i umiejętności językowych.
- Wspieranie uczniów uzdolnionych językowo w rozwijaniu językowych kompetencji komunikacyjnych.
- Rozbudzanie wśród uczniów zainteresowania kulturą i cywilizacją krajów francuskiego obszaru językowego.
- Uważliwienie na aspekty interkulturowe.

5.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język francuski dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Zakres tematyczny (pogrubiono zakres wykraczający poza podstawę programową):

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania, **rola przyjaciół w życiu człowieka**);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe, **wymarzone miejsce zamieszkania**);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły, **szkoła a rozwój osobisty**);
- 4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy, **higiena pracy**);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta, **znaczenie rodziny w życiu człowieka**);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne, **zdrowa żywność**);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług, **nadmierna konsumpcja i jej skutki**);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki, **znaczenie podróży dla osobistego rozwoju**);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, **ulubione wydarzenia kulturalne**);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu, **sport a zdrowie**);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, dbałość o zdrowie, **lekarze specjaliści**);
- 12) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, **zagrożenia dla środowiska**).

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realizmoznawstwa, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego (listy, e-maile, kartki pocztowe, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach).

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa (geografia Francji, symbole, tradycje, znane miejsca i postaci ze świata kultury i nauki, ważne wydarzenia historyczne), funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego (listy, e-maile, kartki pocztowe, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach).

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa (związki Francji z Polską, język francuski na świecie: kraje frankofonii - ich położenie na mapie, ważne miejsca i postaci), funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego (teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach), zadania na rozumienie tekstu słuchanego (rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia), wypowiedź pisemna na podany temat (notatka, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówka, e-mail, historyjka, wpis na blogu).

5.3. Forma zadań

- zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią,
- zadania z luką,
- zadania na dobieranie,
- zadania typu prawda/fałsz,
- zadania otwarte krótkiej odpowiedzi,
- zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi.

5.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

Leksyka

- Akyüz et al. 2000. *Exercices de vocabulaire en contexte*. Paris. Hachette.
- Miquel C., Goliot-Lété A. 2008. *Vocabulaire progressif du français avec 250 exercices – niveau débutant*. Paris. CLE International.
- Miquel C., Goliot-Lété A. 2007. *Vocabulaire progressif du français avec 250 exercices – niveau intermédiaire*. Paris. CLE International.
- Roudmanovitch E. 2006. *Vocabulaire progressif du français pour les adolescents*. Paris. CLE International.
- Skoraszewski M. 2017. *Français Repetytorium Tematyczno-Leksykalne*. Poznań. Wagros.

Gramatyka

- Bié N., Santinan P. 2006. *Grammaire pour adolescents. 250 exercices*. Paris. CLE International.
- Glaud L., Lannier M., Loiseau Y. 2015. *Grammaire essentielle du français A1/A2*. Paris. Didier.
- Grevisse M. 2005. *Gramatyka języka francuskiego od A do... B2*. De Boeck/Nowela.
- Kwapisz-Osadnik K. 2003. *Repetytorium Gramatyczne*. Poznań. LektorKlett.

- Supryn-Klepcarz M. 2017. *Repetitorium z języka francuskiego*. Warszawa. Wydawnictwo Szkolne PWN.

Kultura i cywilizacja

- Grand-Clément O. 2008. *Civilisation en dialogues*. Paris. CLE International.
- Roesch R., Rolle-Harold R. 2008. *La France au quotidien*. Grenoble. PUG.
- Volpe A., Breuil A.L. 2007. *Puzzle. Ouverture sur le monde francophone*. ELI – Modern languages.

Zasoby internetowe

<https://www.bonjourdefrance.com/index/indexjeu.htm>

<https://www.podcastfrancaisfacile.com/apprendre-le-francais/liste-des-textes-fle.html>

<https://apprendre.tv5monde.com/fr>

<https://www.francophonie.org/-88-Etats-et-gouvernements->

6. KONKURS JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO

6.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzanie wśród uczniów zainteresowania językiem hiszpańskim oraz motywowanie ich do dalszego samodzielnego pogłębiania wiedzy i umiejętności językowych.
- Wzbogacenie wiedzy uczniów o kulturze, historii, literaturze, geografii i sprawach życia codziennego krajów hiszpańskiego obszaru językowego.
- Wspieranie w rozwoju uczniów uzdolnionych językowo.
- Rozwijanie umiejętności praktycznego wykorzystania zdobytej przez nich wiedzy.
- Kształtowanie postawy tolerancji w stosunku do przedstawicieli innych narodów i kultur.

6.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa z języka hiszpańskiego dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Informacje dodatkowe: uczeń wykazuje się wiedzą o kulturze krajów hiszpańskiego obszaru językowego, np. nazwy państw i stolic, symbole, tradycje, znane miejsca i postaci, istotne wydarzenia historyczne.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne);
- 4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie);
- 9) kultura (np. tradycje i zwyczaje);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy);
- 12) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta).

2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach):

- 1) określa główną myśl tekstu;

- 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

3. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach z teraźniejszości;
- 3) przedstawia plany na bliską przyszłość;
- 4) przedstawia upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie;
- 6) wyraża uczucia i emocje;
- 7) stosuje formalny styl wypowiedzi.

4. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, pyta o upodobania innych osób;
- 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 10) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 11) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 12) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

5. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się językiem hiszpańskim, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy);

- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług).
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta).

2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach):

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

3. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
- 4) przedstawia upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie;
- 6) wyraża uczucia i emocje;
- 7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

4. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, pyta o upodobania innych osób;
- 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 10) nakazuje, zakazuje;
- 11) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 12) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 13) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

5. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się językiem hiszpańskim oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1. Uczeń posługuje się bardzo podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
- 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
- 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody, miejsce pracy);
- 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, urodziny, święta);
- 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki, lokale gastronomiczne);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, hotel, wycieczki);
- 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, uprawianie sportu);
- 11) zdrowie (np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
- 12) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz).

2. Uczeń rozumie bardzo proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, teksty narracyjne, wpisy na forach i blogach):

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę);
- 4) znajduje w tekście określone informacje;
- 5) rozróżnia formalny i nieformalny styl tekstu.

3. Uczeń tworzy bardzo krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. notatkę, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, wiadomość, SMS, pocztówkę, e-mail, historyjkę, wpis na blogu):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca i zjawiska;
- 2) opowiada o czynnościach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
- 3) przedstawia intencje i plany na przyszłość;
- 4) przedstawia upodobania;
- 5) wyraża swoje opinie;
- 6) wyraża uczucia i emocje;
- 7) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi adekwatnie do sytuacji.

4. Uczeń reaguje w formie bardzo prostego tekstu pisanego (np. wiadomość, SMS, e-mail, wpis na czacie / forum) w typowych sytuacjach:

- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
- 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę (np. podczas rozmowy na czacie);
- 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ ankietę);
- 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
- 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
- 6) składa życzenia, odpowiada na życzenia;
- 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
- 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje;
- 9) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 10) nakazuje, zakazuje;
- 11) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
- 12) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek);
- 13) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.

5. Uczeń posiada:

- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się językiem hiszpańskim, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
- 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.

6.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi, zadania typu prawda/ fałsz.

- 1) Etap pierwszy - test gramatyczno-leksykalny z elementami kultury, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego.
- 2) Etap drugi - test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa Hiszpanii oraz Meksyku, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego, wypowiedź pisemna na podany temat.
- 3) Etap trzeci - test gramatyczno-leksykalny z elementami kulturo- i realioznawstwa Hiszpanii oraz Meksyku, funkcje komunikacyjne, zadania sprawdzające rozumienie tekstu czytanego, zadania na rozumienie tekstu słuchanego, wypowiedź pisemna na podany temat.

6.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Diccionario de la Lengua Española (RAE).
- 2) Nueva gramática de la lengua española, Madrid 2009, RAE.
- 3) R. Alonso Raya, A. Castañeda Castro, i in. Gramática básica del estudiante de español, Difusión, Barcelona 2005.
- 4) F. Castro, Uso de la gramática española (elemental), Edelsa, Madrid 2006.
- 5) P. Domínguez, P. Bazo, J. Herrera, Actividades comunicativas. Entre bromas y veras..., Edelsa, Madrid 2004.
- 6) A. Encinar, Uso interactivo del vocabulario A1, Edelsa, Madrid 2003.
- 7) C. Granger, J. Plumb, La gramática da juego, Heinemann, Madrid 1997.

- 8) A. G. Hermoso, C. R. Duenas, A. C. Velez, Gramatyka języka hiszpańskiego en Uso, polska adaptacja: Koszarska M., Edelsa/Nowela, Madrid 2008.
- 9) C. Moreno, C. Hernández, C. Miki Kondo., Gramática. Elemental A1-A2, Anaya, Madrid 2007.
- 10) R. Pinilla, R. Acquaroni, !Bien dicho! Ejercicios de expresión oral, SGEL, Alcobendas, Madrid 2002.
- 11) A. Balea, P. Ramos, Cultura española, enCLAVE- ELE, 2007.
- 12) <http://www.elcastellano.org/>
- 13) <http://www.sispain.org/spanish/index.html>
- 14) <http://usuarios.multimania.es/caselmolino/index.htm>
- 15) <http://www.wordreference.com/>

7. KONKURS HISTORYCZNY

7.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzenie zainteresowania wydarzeniami z dziejów Polski i świata.
- Rozwijanie indywidualnych uzdolnień uczniów.
- Kształtowanie postaw patriotycznych i obywatelskich.
- Rozwijanie umiejętności posługiwania się ze zrozumieniem pojęciami historycznymi.
- Kształcenie postawy szacunku wobec tradycji i przeszłości.
- Uświadomienie roli i znaczenia związków przyczynowo-skutkowych w historii ludzkości.
- Rozwijanie zainteresowania przeszłością, która pomaga w lepszym zrozumieniu relacji międzynarodowych we współczesnym świecie.

7.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Wymagania ogólne:

1. Chronologia historyczna.

- a) Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
- b) Posługiwanie się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
- c) Obliczanie upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
- d) Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo- skutkowych.
- e) Dostrzeganie zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłości w rozwoju kulturowym.

2. Analiza i interpretacja historyczna.

- a) Krytyczne analizowanie informacji uzyskanych z różnych źródeł (w tym kartograficznych), próba wyciągnięcia z nich wniosków.
- b) Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu map i planów w różnych skalach.
- c) Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.
- d) Objaśnianie związków przyczynowo-skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.
- e) Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.

3. Tworzenie narracji historycznej.

- a) Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.
- b) Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.
- c) Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.
- d) Tworzenie krótkich i długich wypowiedzi: planu, notatki, rozprawki, prezentacji.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu historia* – rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2017, poz. 356).

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

- 1) Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu historia* – rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2017, poz. 356).
- 2) Treści wykraczające poza podstawę programową: wiedza dotycząca dziejów Polski w obrazach, malarstwie, poezji oraz zabytków architektury regionalnej Lubelszczyzny.
- 3) Treści obowiązujące na II etapie konkursu od czasów prehistorycznych do powstania listopadowego włącznie (1831 rok) oraz z historii powszechnej do kongresu wiedeńskiego (1815 rok).

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

- 1) Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu historia* – rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2017, poz. 356).
- 2) Treści wykraczające poza podstawę programową: wiedza dotycząca dziejów Polski w obrazach, malarstwie, poezji oraz zabytków architektury regionalnej Lubelszczyzny.

Zakres merytoryczny konkursu

Wymagania szczegółowe:

Zakres merytoryczny konkursu jest zgodny z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej. Poszczególne treści będą sprawdzane sukcesywnie na kolejnych etapach, zgodnie z poniższymi zapisami.

Etap II (rejonowy)

Cywilizacje starożytne.

Bizancjum i świat islamu.

Średniowieczna Europa.

Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.

Polska w okresie wczesnopiastowskim.

Polska w okresie rozbicia dzielnicowego.

Polska w XIV i XV wieku.

Wielkie odkrycia geograficzne.

„Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim.

Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku.

Europa w XVII i XVIII wieku.

Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.

Wielka rewolucja we Francji.

Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.

Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.

Epoka napoleońska.

Kongres wiedeński.

Ziemie polskie w latach 1815–1831.

Etap III (wojewódzki)

Europa po kongresie wiedeńskim.

Ziemie polskie w latach 1831–1848.

Europa w okresie Wiosny Ludów.
Powstanie styczniowe.
Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.
I wojna światowa.
Sprawa polska w czasie I wojny światowej.
Europa i świat po I wojnie światowej.
Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.
II Rzeczpospolita w latach 1921–1939.
Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej.
Droga do wojny.
Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września).
II wojna światowa i jej etapy.
Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.
Sprawa polska w czasie II wojny światowej.
Świat po II wojnie światowej.
Początki komunizmu w Polsce.
Stalinizm w Polsce i jego skutki.
Polska w latach 1957–1981.
Dekada 1981–1989.
Narodziny III Rzeczypospolitej.
Miejsce Polski w świecie współczesnym.

7.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania typu prawda/fałsz, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi. Pytania wzbogacone będą materiałem ikonograficznym (np. drzewa genealogiczne, szkice, fotografie, obrazy, symbole, herby, elementy architektury, odznaczenia, karykatury itp.), kartograficznym (np. mapy, plany), statystycznym (np. tabelki, wykresy, diagramy, itp.) i różnorodnymi tekstami źródłowymi.

7.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

1. *Dzieje ojczyste*, Kraków 2012.
2. Chybowski W., *Historia. Gimnazjum – zeszyt do ćwiczeń na mapach konturowych*, Warszawa 2004.
3. *Encyklopedia Szkolna. Historia*, Warszawa 1997 wyd. WSiP i późniejsze wydania.
4. Groniowski K., Skowronek J., *Historia Polski 1795 –1914*, Warszawa 1987 i późniejsze wyd.
5. *Historia Polski. Atlas ilustrowany*, wyd. Demart, Warszawa 2014.
6. *Poczet władców Polski*, Kraków 2012 wydawnictwo Kluszczyński.
7. *Poczet królów i książąt polskich*, red. A. Garlicki, wyd. 8, Warszawa 1998.
8. Roszkowski W., *Historia Polski 1914 - 1994*, Warszawa 1995 .
9. Samsonowicz H., *Historia Polski do roku 1795*, Warszawa 1990 i późniejsze wydania.
10. *Słownik pojęć i terminów historycznych*.
11. Maciej Węgrzyn, *Zamki w Polsce. Przewodnik turystyczny*, Warszawa 1914.
12. Red. Elżbieta Olczak, *Polaków dzieje malowane*, wyd. Demart, Warszawa 2008.
13. Janusz Wałek, *Dzieje Polski w malarstwie i poezji*, Warszawa 1987.

14. Stanisław Turski, *Lubelszczyzna. Najciekawsze zabytki architektury*, wyd. Pro - info 2007.

Teksty źródłowe.

1. *Wiek V –XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2003.

2. *Wiek XVI –XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2003.

3. *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2003.

4. *Historia w tekstach źródłowych*, oprac. T. Maresz, K. Juszczyk, tom 1,2,3 Toruń 1994.

5. *Spotkania z historią. Atlas z komentarzami źródłowymi dla gimnazjum*, PWN, Warszawa 2007.

6. *Źródła i materiały do nauczania historii*, red. S. Sierpowski, Warszawa 1998.

Strony internetowe

Orzeł biały historia wizerunku

<https://forumemjot.wordpress.com/2012/05/01/orzel-bialy-historia-wizerunku/>

www.muzeumwp.pl

8. KONKURS MATEMATYCZNY

8.1. Cele edukacyjne

- Rozwijanie zainteresowań oraz uzdolnień matematycznych uczniów.
- Kształtowanie umiejętności logicznego myślenia, rozumowania i wnioskowania.
- Rozwijanie umiejętności twórczego rozwiązywania nietypowych problemów matematycznych.
- Rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów, wdrażanie ich do samodzielnej pracy nad rozwijaniem swoich umiejętności matematycznych.
- Popularyzowanie matematyki wśród uczniów szkoły podstawowej.
- Kształtowanie wytrwałości, pracowitości i systematyczności w realizacji zamierzonych celów.
- Pogłębianie poczucia własnej wartości oraz podnoszenie odporności na stres.

8.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu matematyka* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Wymagania ogólne na wszystkich etapach konkursu

Na wszystkich etapach konkursu uczestnicy powinni wykazać się umiejętnościami w zakresie:

- sprawnego wykonywania obliczeń oraz stosowania tej umiejętności w sytuacjach praktycznych;
- weryfikowania i interpretowania otrzymanych wyników oraz oceny sensowności rozwiązania;
- odczytywania, interpretowania oraz przedstawiania danych w różnej formie;
- używania języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników;
- interpretowania pojęć matematycznych i operowania obiektami matematycznymi;
- dobierania modelu matematycznego do sytuacji oraz budowania go w różnych kontekstach, także w kontekście praktycznym;
- prowadzenia rozumowania, podawania argumentów uzasadniających poprawność rozumowania;
- stosowania strategii wynikającej z treści zadania, a także tworzenia strategii rozwiązania problemu, w tym w rozwiązaniach wieloetapowych oraz wymagających łączenia wiedzy z różnych działów matematyki.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu matematyka dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) - **wymagania szczegółowe dla klas IV - VI zawarte w punktach I - XIV oraz wymagania szczegółowe dla klas VII - VIII zawarte w punktach I - VI, VIII, IX.**

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Na II etapie konkursu obowiązują:

1. Wymagania szczegółowe dla klas IV-VI zawarte w punktach I-XIV oraz wymagania szczegółowe dla klas VII-VIII zawarte w punktach I-VI, VIII, IX *Podstawy programowej przedmiotu matematyka dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356):*

Z zakresu klas IV – VI:

- I. Liczby naturalne w dziesiętkowym układzie pozycyjnym
- II. Działania na liczbach naturalnych
- III. Liczby całkowite
- IV. Ułamki zwykłe i dziesiętne
- V. Działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych
- VI. Elementy algebry
- VII. Proste i odcinki
- VIII. Kąty
- IX. Wielokąty, koła i okręgi
- X. Bryły
- XI. Obliczenia w geometrii
- XII. Obliczenia praktyczne
- XIII. Elementy statystyki opisowej
- XIV. Zadania tekstowe

Z zakresu klas VII – VIII:

- I. Potęgi o podstawach wymiernych
- II. Pierwiastki
- III. Tworzenie wyrażeń algebraicznych z jedną i z wieloma zmiennymi
- IV. Przekształcanie wyrażeń algebraicznych. Sumy algebraiczne i działania na nich
- V. Obliczenia procentowe
- VI. Równania z jedną niewiadomą
- VIII. Własności figur geometrycznych na płaszczyźnie
- IX. Wielokąty

2. Wymagania wykraczające poza podstawę programową:

Uczeń:

- zna i stosuje wzory skróconego mnożenia: kwadrat sumy, kwadrat różnicy, różnica kwadratów,
- rozwiązuje układy równań pierwszego stopnia z dwiema niewiadomymi,
- stosuje układy równań pierwszego stopnia z dwiema niewiadomymi do rozwiązywania zadań tekstowych,
- zna i stosuje twierdzenie odwrotne do twierdzenia Pitagorasa.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Na III etapie konkursu obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności I i II etapu konkursu oraz:

1. Wymagania szczegółowe dla klas VII - VIII zawarte w punktach VII, X - XVII *Podstawy programowej przedmiotu matematyka dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356):*

- VII. Proporcjonalność prosta
- X. Oś liczbową. Układ współrzędnych na płaszczyźnie
- XI. Geometria przestrzenna
- XII. Wprowadzenie do kombinatoryki i rachunku prawdopodobieństwa
- XIII. Odczytywanie danych i elementy statystyki opisowej
- XIV. Długość okręgu i pole koła
- XV. Symetrie
- XVI. Zaawansowane metody zliczania
- XVII. Rachunek prawdopodobieństwa

2. Wymagania wykraczające poza podstawę programową:

Uczeń:

- rozwiązuje nierówności pierwszego stopnia z jedną niewiadomą,
- rozwiązuje zadania tekstowe z zastosowaniem nierówności pierwszego stopnia z jedną niewiadomą,
- oblicza objętości i pola powierzchni brył obrotowych - walca, stożka i kuli, w tym z wykorzystaniem twierdzenia Pitagorasa.

8.3 Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną poprawną odpowiedzią, zadania typu prawda-falsz, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi.

Uwaga!

Na żadnym etapie uczestnicy konkursu nie mogą korzystać z kalkulatora.

8.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Bednarek W., *Matematyka dla juniorów. Zadania konkursowe*, Wydawnictwo Nowik 2019.
- 2) Bobiński Z., Krause A., Kobus M., Nodzyński P., *Liga Zadaniowa. 30 lat konkursu matematycznego*, Wydawnictwo Aksjomat 2018.
- 3) Bobiński Z., Nodzyński P., Uscki M., *Matematyka bez formuł*, Wydawnictwo Aksjomat 2016.
- 4) Bobiński Z., Nodzyński P., Uscki M., *Koło matematyczne w szkole podstawowej*, Wydawnictwo Aksjomat 2008.
- 5) Dziemidowicz T., *Konkurs matematyczny dla uczniów szkoły podstawowej*, Wydawnictwo Nowik 2014.
- 6) Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klasy 7-8 szkoły podstawowej. Część 1 i 2*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2018.
- 7) Rosół M., Wilińska E., Dróż R., *Konkursy matematyczne dla szkoły podstawowej*, Wydawnictwo Aksjomat 2017.

9. KONKURS FIZYCZNY

9.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzanie i wzmacnianie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywowanie do dalszego uczenia się fizyki.
- Kształcenie umiejętności samodzielnego zdobywania, pogłębiania i weryfikowania wiedzy z fizyki.
- Wdrażanie uczniów do posługiwania się wiedzą w zakresie fizyki w rozwiązywaniu zadań problemowych.
- Poszerzanie zakresu rozumienia logicznych powiązań i zależności z fizyki.
- Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia i wykorzystania wiedzy dotyczącej fizyki w praktyce.
- Kształcenie umiejętności obserwacji i wyjaśniania przebiegu zjawisk i procesów fizycznych.
- Stosowanie zintegrowanej wiedzy przyrodniczej do formułowania problemów badawczych i hipotez, planowania, przeprowadzania oraz dokumentowania obserwacji i doświadczeń.
- Kształcenie umiejętności analizowania i interpretowania danych uzyskanych w wyniku eksperymentu, opracowania wyników oraz przedstawianie ich w różnorodnej postaci.

9.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu fizyka dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Wymagania ogólne na wszystkich etapach:

Na wszystkich etapach konkursu uczestnicy powinni wykazać się umiejętnościami:

- właściwego stosowania pojęć, praw, zasad, teorii do wyjaśniania zjawisk i procesów fizycznych;
- rozwiązywania problemów z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych;
- wyodrębniania zjawiska z kontekstu, nazywania go oraz wskazywania czynników istotnych i nieistotnych dla jego przebiegu;
- odczytywania i interpretowania informacji przedstawionych w różnych formach (tabela, wzór, wykres, tekst), odkrywania prawidłowości w nich występujących;
- planowania i opisywania przebiegu doświadczenia z wyróżnieniem kluczowych kroków i sposobu postępowania oraz przewidywania wyników;
- posługiwania się językiem matematyki w rozwiązywaniu zadań fizycznych;
- posługiwania się pojęciem niepewności pomiarowej; zapisywania wyniku pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności;
- przeprowadzania obliczeń i zapisywania wyników zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikających z dokładności pomiaru lub z danych;
- analizowania wyników i oceny ich sensowności;
- przeliczania wielokrotności i podwielokrotności (mikro-, mili-, centy-, hekto-, kilo-, mega-);

- rozpoznawania zależności rosnącej i malejącej na podstawie danych z tabeli lub na podstawie wykresu;
- rozpoznawania zależności (proporcjonalność prosta i proporcjonalność odwrotna, zależność liniowa i zależność kwadratowa) na podstawie wykresu.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu fizyka dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356). Wymagania szczegółowe zawarte w punktach I – V.*

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu fizyka dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 24 lutego 2017, poz. 356). Wymagania szczegółowe zawarte w punktach I – V oraz wymagania spoza podstawy programowej na etap II opisane poniżej.*

Wymagania spoza podstawy programowej na etapie II

Ruch i siły. Uczeń:

- posługuje się pojęciem układu odniesienia i względności ruchu;
- analizuje ruch względem danego układu odniesienia;
- w ruchu prostoliniowym opisuje położenie ciała za pomocą współrzędnej położenia x oraz rysuje i analizuje wykresy $x(t)$;
- potrafi obliczyć wartość prędkości względnej dwóch pojazdów poruszających się wzdłuż tej samej prostej, w tę samą lub przeciwnie strony;
- posługuje się pojęciem przemieszczenia (jako wielkości wektorowej) i odróżnia go od drogi, dodaje (wektorowo) przemieszczenia;
- odróżnia wektory od ich wartości;
- potrafi narysować wektor siły równoważącej i wypadkowej sił działających wzdłuż tej samej prostej oraz sił o kierunkach wzajemnie prostopadłych i obliczyć ich wartości;
- stosuje do obliczeń wzory na prędkość i drogę w ruchu jednostajnie przyspieszonym oraz jednostajnie opóźnionym;
- potrafi obliczyć drogi przebyte w dowolnych przedziałach czasu ruchu jednostajnie zmiennego;
- korzysta z zależności pomiędzy drogami przebytymi w kolejnych sekundach ruchu jednostajnie przyspieszonego bez prędkości początkowej;
- rysuje i analizuje wykresy $V(t)$ oraz $s(t)$ dla ruchów jednostajnie zmiennych;
- korzysta ze wzorów na prędkość i drogę w ruchu jednostajnie zmiennym do opisu spadku swobodnego i rzutu pionowego;
- analizuje (jakościowo i ilościowo) przemiany energii podczas ruchu ciała spadającego swobodnie i ciała rzuconego pionowo do góry lub do dołu;
- posługuje się pojęciem siły sprężystości jako siły, która przy rozciąganiu lub ściskaniu ciała dąży do przywrócenia jego początkowych rozmiarów;
- odróżnia tarcie kinetyczne od statycznego i potrafi obliczyć ich wartości;
- analizuje (również ilościowo) zmiany energii mechanicznej ciała pod wpływem siły tarcia;

- rysuje i rozkłada na składowe siły działające na ciało umieszczone na równi, oblicza wartości składowych, wykorzystując podobieństwo odpowiednich trójkątów; analizuje ruch ciała zsuwającego się z równi (również z tarcie);

Energia. Uczeń:

- potrafi obliczyć pracę siły, której kierunek jest zgodny albo prostopadły do kierunku przesunięcia;
- analizuje ilościowo zmiany energii wewnętrznej spowodowane wykonaniem pracy i przepływem ciepła;
- stosuje do obliczeń zasadę bilansu cieplnego;
- posługuje się pojęciem ciepła krzepnięcia i skraplania;
- rysuje i analizuje wykresy $T(t)$, $T(Q)$;
- potrafi wyjaśnić na czym polega rozszerzalność temperaturowa (liniowa i objętościowa) ciał i anomalna rozszerzalność wody.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Obowiązują wymagania szczegółowe obowiązujące na **etapie II** oraz opisane w **punktach VI - IX w/w podstawy programowej i wymagania na etap III spoza podstawy programowej.**

Wymagania spoza podstawy programowej na etapie III.

Elektryczność. Uczeń:

- wyjaśnia zjawisko elektryzowania przez indukcję oraz uziemianie ciał;
- wyjaśnia i przewiduje zachowanie wskazówki elektroskopu w różnych sytuacjach;
- stosuje prawo Coulomba;
- posługuje się pojęciem pola elektrostatycznego, rysuje linie pola centralnego i jednorodnego, zaznacza ich zwrot; analizuje i opisuje jakościowo ruch cząstki naładowanej wzdłuż linii pola elektrostatycznego centralnego i jednorodnego;
- stosuje związek między napięciem elektrycznym i pracą jednorodnego pola elektrostatycznego;
- stosuje wzór $R=\rho l / s$. na zależność oporu przewodnika od jego rodzaju, długości i pola przekroju poprzecznego;
- szeregowo, równolegle i mieszane łączenie odbiorników;
- liczy opór zastępczy obwodu, napięcie na poszczególnych odbiornikach oraz natężenia prądu w poszczególnych gałęziach obwodu.

Magnetyzm. Uczeń:

- posługuje się pojęciem pola magnetycznego;
- rysuje linie pola magnetycznego wytworzonego przez długi prostoliniowy przewodnik z prądem, przewodnik kołowy oraz zwojnicę i zaznacza ich zwrot;
- posługuje się pojęciem siły elektrodynamicznej, stosuje wzór $F = BIl$ dla przypadku prostoliniowego przewodnika prostopadłego do linii pola;
- stosuje regułę lewej dłoni do określania zwrotu siły elektrodynamicznej, zwrotu linii pola magnetycznego lub kierunku prądu;
- podaje sposoby wzbudzania prądu indukcyjnego;
- stosuje regułę Lenza;
- tłumaczy zjawisko indukcji elektromagnetycznej oraz jej zastosowanie w budowie elektromagnesu, dzwonka, silnika.

Ruch drgający i fale. Uczeń:

- opisuje (jakościowo) zmiany szybkości, przyspieszenia i wypadkowej sił działających na ciało wykonujące ruch harmoniczny;
- stosuje wzór na okres drgań wahadła matematycznego, $T = 2\pi\sqrt{l/g}$
- odróżnia fale poprzeczne od podłużnych i podaje ich przykłady.

Optyka. Uczeń:

- posługuje się pojęciem całkowitego wewnętrznego odbicia i kąta granicznego;
- stosuje do obliczeń równanie zwierciadła (wklęsłego) i równanie soczewki, potrafi obliczyć ich powiększenie,
- posługuje się pojęciem zdolności skupiającej soczewki, zna jej jednostkę.
- potrafi obliczyć zdolność skupiającą soczewki skupiającej i rozpraszającej.

9.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania typu prawda – fałsz, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi. Na poszczególnych etapach wymagana będzie znajomość przebiegu doświadczeń odpowiadających ich zakresowi merytorycznemu. Zadania na każdym etapie będą zawierać zarówno elementy obliczeniowe, jak i problemowe przeznaczone dla uczniów zainteresowanych fizyką.

9.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Braun Marcin, Francuz-Ornat Grażyna, Kulawik Jan, Kulawik Teresa, Kuźniak Elżbieta, Nowotny-Różańska Maria, Zbiór zadań z fizyki dla szkoły podstawowej, Warszawa, Nowa Era, 2017.
- 2) Subieta Romuald, Fizyka. Zbiór zadań. Klasy 7-8. Szkoła Podstawowa, Warszawa, WSiP, 2018.
- 3) Wojciech Kwiatek, Iwo Wroński, Zbiór zadań wielopoziomowych z fizyki. Klasy 7-8. Szkoła podstawowa, Warszawa, WSiP, 2017.
- 4) Braun Marcin, Francuz-Ornat Grażyna, Kulawik Jan, Zbiór zadań z fizyki dla gimnazjum, Warszawa, Nowa Era, 2012.
- 5) Marcin Braun, Grażyna Francuz-Ornat, Jan Kulawik, Kulawik Teresa, Elżbieta Kuźniak, Maria Nowotny-Różańska, seria: To jest fizyka. Reforma 2017, Zbiór zadań do fizyki dla szkoły podstawowej, Warszawa, Nowa Era.
- 6) Kwiatek Wojciech M., Wroński Iwo, Zbiór zadań wielopoziomowych z fizyki dla gimnazjum, Kraków, ZamKor, 2011.
- 7) Brown R. J., 2000 Doświadczeń dla dzieci, Prószyński i S-ka Warszawa 1999.
- 8) Domański J., Domowe zadania doświadczalne z fizyki, Prószyński i S-ka Warszawa 1999.
- 9) Godlewska M., D. Szot-Gawlik, Doświadczenia z fizyki dla uczniów gimnazjum, ZamKor, Kraków 2001.
- 10) Hewitt P., Fizyka wokół nas, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- 11) Wielka Księga Eksperymentów, wyd. Elżbieta Jarmołkiewicz, Zielona Góra 2008.

10. KONKURS CHEMICZNY

10.1. Cele edukacyjne

- Rozbudzanie zainteresowań uczniów przedmiotem chemia i wzmacnianie ciekawości poznawczej uczniów.
- Pogłębianie wiedzy chemicznej, a szczególnie doskonalenie umiejętności: obserwacji i wyjaśniania przebiegu zjawisk i procesów chemicznych, dostrzegania czynników wpływających na przebieg reakcji chemicznych.
- Kształcenie umiejętności samodzielnego zdobywania, pogłębiania i weryfikowania wiedzy z chemii i nauk pokrewnych, w których występują procesy chemiczne.
- Wdrażanie uczniów do biegłego posługiwania się wiedzą chemiczną oraz wiedzą z innych przedmiotów matematyczno-przyrodniczych w rozwiązywaniu zadań problemowych o charakterze naukowym.
- Kształtowanie umiejętności praktycznego rozwiązywania problemów chemicznych i wnioskowania przez projektowanie oraz bezpieczne wykonywanie doświadczeń chemicznych zgodnie z metodologią naukową.
- Kształtowanie umiejętności logicznego i krytycznego myślenia, selekcjonowania, syntezy i analizy treści nauczania/informacji w zakresie nauk przyrodniczych, w tym z chemii.

10.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów.

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu chemia dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Na wszystkich etapach konkursu uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:

- analitycznego i twórczego myślenia;
- właściwego posługiwania się słownictwem, symboliką, pojęciami i prawami chemicznymi;
- zapisywania cząsteczkowych i jonowych równań reakcji;
- planowania i analizowania cykli przemian związków chemicznych (np. metal → tlenek metalu → wodorotlenek → sól);
- planowania doświadczeń chemicznych i analizowania podanych opisów doświadczeń;
- odróżniania obserwacji od wniosków;
- rozwiązywania zadań obliczeniowych i przejrzystego zapisu tych rozwiązań;
- korzystania z tablic chemicznych, wykresów i schematów;
- konstruowania schematów, tabel i wykresów;
- rozwiązywania problemów w oparciu o posiadaną wiedzę chemiczną w sytuacjach nietypowych i nowych dla ucznia.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Treści nauczania zawarte w punktach **I - VII** w podstawie programowej przedmiotu chemia na II etapie edukacyjnym, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów*

z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. (Dz. U. z 24 lutego 2017 r. poz.356).

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1. Treści nauczania zawarte w punktach **I - VII** w podstawie programowej przedmiotu chemia na II etapie edukacyjnym, zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. (Dz. U. z 24 lutego 2017 r. poz.356).*

2. Treści nauczania rozszerzające wymagania podane w podstawie programowej:

- 1) Konfiguracje elektronowe atomów pierwiastków grupy 1, 2 oraz 13 - 18 do $Z=36$ i ich jonów o podanym ładunku, uwzględniające przynależność elektronów do powłok elektronowych.
- 2) Otrzymywanie i właściwości chemiczne wybranych wodoroków niemetali (amoniaku, chlorowodoru, siarkowodoru).
- 3) Metody otrzymywania soli, w których jednym z substratów jest inna sól.
- 4) Jonowe równania reakcji otrzymywania kwasów, wodorotlenków i soli.
- 5) Szereg aktywności metali. Reakcje metali z wodą, kwasami i w roztworach soli.
- 6) Otrzymywanie kwasów z ich soli.
- 7) Obliczenia dotyczące stechiometrii reakcji chemicznych: substraty zmieszane w stosunku stechiometrycznym i niestechiometrycznym.
- 8) Obliczenia związane z wykorzystaniem liczby Avogadra, mola, masy molowej substancji, objętości molowej gazów w warunkach normalnych.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1. Treści nauczania i wymagania obowiązujące na etapie II oraz opisane w punktach VIII, IX i X w/w podstawy programowej.

2. Treści nauczania rozszerzające wymagania podane powyżej:

- 1) Reakcje alkanów z fluorowcami. Nazwy fluorowcopochodnych alkanów.
- 2) Addycja wodoru, wody, chloru, bromu i chlorowodoru do alkenów. Reguła Markownikowa.
- 3) Tworzywa polimeryzacyjne – polipropylen, PCV, teflon.
- 4) Właściwości chemiczne (odczyn roztworu, reakcje z HCl, Na, spalanie) alkoholi jednowodorotlenowych.
- 5) Doświadczalne rozróżnienie alkoholi jednowodorotlenowych od glicerolu.
- 6) Otrzymywanie kwasu octowego.
- 7) Właściwości fizyczne i chemiczne kwasu metanowego i propanowego - reakcje z wodorotlenkami, tlenkami metali, metalami, odczyn wodnego roztworu, dysocjacja jonowa.
- 8) Wzory szeregów homologicznych alkoholi jednowodorotlenowych i nasyconych kwasów monokarboksylowych.

- 9) Estry alkoholi i kwasów karboksylowych o dowolnej liczbie atomów węgla w cząsteczce.
- 10) Wzory sumaryczne i półstrukturalne tłuszczów, reakcji utwardzania i zmydlania tłuszczów.
- 11) Otrzymywanie i właściwości mydeł.
- 12) Właściwości chemiczne węglowodanów - spalanie węglowodanów, fermentacja alkoholowa glukozy.
- 13) Hydroliza estrów, węglowodanów.
- 14) Reakcje umożliwiające doświadczalną identyfikowanie poznanych związków organicznych, rozróżnianie związków.
- 15) Stężenie molowe roztworów. Przeliczanie stężeń.
- 16) Ustalanie wzorów elementarnych i rzeczywistych związków organicznych na podstawie podanych informacji dotyczących składu związku i reakcji, którym ulegają (zadania obliczeniowe).

10.3. Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania typu prawda – fałsz, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi.

Na poszczególnych etapach wymagana będzie również umiejętność opisu przebiegu doświadczeń, warunków prowadzenia reakcji, podania przewidywanych obserwacji i formułowania wniosków.

Zadania w każdym etapie będą zawierać zarówno elementy obliczeniowe, jak i problemowe przeznaczone dla uczniów zainteresowanych chemią.

10.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- Teresa Kulawik, Maria Litwin, Szarota Styka–Wlazło: „*Chemia w zadaniach i przykładach. Zbiór zadań dla klas 7 i 8 szkoły podstawowej*” Warszawa, Nowa Era 2017.
- Krzysztof Pazdro, Maria Koszmider: „*Chemia w szkole podstawowej 900 zadań – od łatwych do trudnych*” Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 2017.
- Anna Rygielska: „*Zadania dla uczestników konkursów chemicznych*”, Oficyna Wydawnicza K. Pazdro, 2014.
- Kulawik Teresa, Litwin Maria, Styka-Wlazło Szarota, *Chemia w zadaniach i przykładach. Zbiór zadań z repetytorium dla gimnazjum*, Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2013.
- Pazdro Krzysztof M., Koszmider Maria, *Chemia, zbiór zadań do szkoły podstawowej, klasy 7 i 8*, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro, 2017.
- Warchoł Anna, Tejchman Waldemar, Wasylyszyn Lidia, *Chemia, zbiór zadań, szkoła podstawowa, klasa 7*, WSiP, 2017.
- Warchoł Anna, Tejchman Waldemar, Wasylyszyn Lidia, *Chemia, zbiór zadań, szkoła podstawowa, klasa 8*, WSiP, 2018.
- Chmielewski Piotr, Jezierski Adam, *Chemia. Słownik Encyklopedyczny*, Wydawnictwo „Europa”, Wrocław 2003.
- Praca zbiorowa, *Chemia. Encyklopedia szkolna*. WSiP, Warszawa 2001.

11. KONKURS BIOLOGICZNY

11.1. Cele edukacyjne

- Rozwijanie zainteresowań i dociekliwości poznawczej uczniów w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych.
- Kształtowanie twórczego myślenia prowadzącego do świadomego posługiwania się wiedzą biologiczną, również w praktycznych działaniach.
- Wdrażanie uczniów do posługiwania się wiedzą biologiczną w rozwiązywaniu zadań problemowych.
- Wdrażanie uczniów do samokształcenia z wykorzystaniem ogólnodostępnej literatury.
- Wspieranie oraz promowanie uczniów zdolnych, ambitnych, wykazujących wyjątkowe zainteresowanie naukami biologicznymi.
- Rozwijanie umiejętności analizowania, interpretowania i przetwarzania informacji tekstowych, graficznych i liczbowych przedstawionych w postaci wykresów, schematów, diagramów.
- Doskonalenie umiejętności planowania doświadczeń biologicznych (uczeń określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i próbę badawczą, dokumentuje i analizuje wyniki, formułuje problemy badawcze, hipotezy, wnioski).
- Rozwijanie umiejętności formułowania związków przyczynowo-skutkowych między budową i funkcją na różnych poziomach organizacji organizmów.

11.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu biologia dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Na etapie szkolnym obowiązują zawarte w podstawie programowej: wymagania ogólne oraz wymagania szczegółowe (treści nauczania) zawarte w punktach:

I. Organizacja i chemizm życia.

II. Różnorodność życia.

1. Klasyfikacja organizmów.
2. Wirusy – bezkomórkowe formy materii.
3. Bakterie – organizmy jednokomórkowe.
4. Protisty - organizmy o różnorodnej budowie komórkowej.
5. Różnorodność i jedność roślin:
 - a) tkanki roślinne;
 - b) mchy;
 - c) paprociowe, widłakowe, skrzypowe;
 - d) rośliny nagonasienne;
 - e) rośliny okrytonasienne.
6. Grzyby - organizmy cudzożywne.
7. Różnorodność i jedność świata zwierząt:
 - a) tkanki zwierzęce;
 - b) różnorodność zwierząt bezkręgowych - parzydełkowce, płazińce, nicienie,

- pierścienice, stawonogi, mięczaki;
c) różnorodność zwierząt kręgowych - ryby, płazy, gady, ptaki, ssaki.

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Na etapie II konkursu biologicznego obowiązują umiejętności i treści wymagane na etapie pierwszym, oraz:

III. Organizm człowieka.

1. Hierarchiczna budowa organizmu człowieka.
2. Skóra.
3. Układ ruchu.
4. Układ pokarmowy i odżywianie się.
5. Układ krążenia.
6. Układ odpornościowy.
7. Układ oddechowy.
8. Układ moczowy i wydalanie.
9. Układ nerwowy.
10. Narządy zmysłów.
11. Układ dokrewny.
12. Rozmnażanie i rozwój.

IV. Homeostaza.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Na etapie wojewódzkim konkursu obowiązują umiejętności i treści wymagane na etapie pierwszym i drugim oraz zagadnienia z zakresu podstawy programowej obejmujące następujące punkty:

V. Genetyka.

1. Struktura i rola DNA.
2. Znaczenie struktury podwójnej helisy w procesie replikacji, znaczenie procesu replikacji.
3. Budowa chromosomu, autosomy i heterosomy, kariotyp człowieka.
4. Znaczenie mitozy i mejozy, komórki haploidalne i diploidalne.
5. Nowotwory - czynniki mutagenne, mechanizm powstawania.
6. Dziedziczenie jednogenowe.
7. Genotyp, fenotyp, gen, allel, homozygota, heterozygota, dominacja, recesywność.
8. Przyczyny mutacji.
9. Choroby genetyczne - mukowiscydoza, fenyloketonuria, zespół Downa.

VI. Ewolucja życia.

1. Dobór naturalny i sztuczny.
2. Podobieństwa i różnice między człowiekiem a małpami człekokształtnymi.

VII. Ekologia i ochrona środowiska.

1. Żywe i nieożywione elementy ekosystemu.
2. Cechy populacji.
3. Oddziaływania antagonistyczne i nieantagonistyczne.
4. Struktura troficzna ekosystemu.
5. Łańcuchy pokarmowe i sieci troficzne.
6. Zakres tolerancji organizmu.

7. Porosty, jako organizmy wskaźnikowe.
8. Odnawialne i nieodnawialne zasoby przyrody.
9. Zasady zrównoważonego rozwoju.
10. Pozytywne i negatywne przejawy ingerencji człowieka w środowisku przyrodniczym i ich konsekwencje.

VIII. Zagrożenia różnorodności biologicznej.

Poszerzenie treści podstawy programowej na etapie wojewódzkim obejmuje następujące umiejętności oraz wiadomości:

Umiejętności:

- 1) odczytywania, analizowania, interpretowania i przetwarzania informacji tekstowych, graficznych i liczbowych przedstawionych na wykresach, schematach, diagramach;
- 2) planowania doświadczeń biologicznych, określania warunków doświadczenia, (próba kontrolna i próba badawcza), dokumentowania i analizowania wyników, formułowania problemów badawczych, hipotez i wniosków;
- 3) interpretowania informacji i wyjaśniania związków przyczynowo-skutkowych między budową struktur a procesami w nich zachodzącymi;

Wiadomości:

- 1) budowa aminokwasów, wiązania peptydowe, białka proste i złożone; biologiczne znaczenie białek (albuminy, globuliny, histony, kolagen, keratyna, fibrynogen, hemoglobina, mioglobina), struktura 1-, 2-, 3-, 4-rzędowa białek;
- 2) rodzaje transportu substancji do i z komórki (dyfuzja prosta i wspomaganą, transport aktywny, endocytoza i egzocytoza);
- 3) budowa i funkcje ATP;
- 4) związek budowy mitochondrium z przebiegiem procesu oddychania komórkowego;
- 5) przebieg i znaczenie procesu transkrypcji i translacji;
- 6) współpraca chloroplastów i mitochondriów w procesie przetwarzania energii w komórce, dowody na półautonomiczność tych struktur;
- 7) apoptoza i jej znaczenie dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania organizmu;
- 8) budowa i funkcje serca i naczyń krwionośnych.

11.3 Forma zadań

Zadania w arkuszu będą miały formę zamkniętą lub otwartą. W zadaniach zamkniętych, np. wielokrotnego wyboru, prawda/fałsz, na dobieranie - uczeń wybiera jedną lub więcej z podanych opcji odpowiedzi, natomiast w zadaniach otwartych – uczeń tworzy samodzielnie odpowiedź adekwatną do użytych w poleceniu czasowników operacyjnych. Poszczególne zadania mogą składać się z kilku podpunktów/poleceń, do rozwiązania których niezbędna będzie umiejętność integrowania i wykorzystania wiedzy z różnych dziedzin biologii.

11.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

- 1) Podręczniki do biologii zamieszczone w wykazie do użytku szkolnego dla II etapu edukacyjnego, zeszyty ćwiczeń oraz atlasy do biologii uwzględniające podstawę programową dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN.
- 2) Atlas „BIOLOGIA, klasy 5 - 6 szkoła podstawowa”, wydawnictwo WSiP, Warszawa 2018.
- 3) Praca zbiorowa, Atlas anatomiczny. Tajemnice ciała, Nowa Era, 2008.
- 4) Anna Helmin, Jolanta Holeczek, Biologia na czasie 1, poziom podstawowy, podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum (po szkole podstawowej), rok wydania 2019.
- 5) Anna Mucha „Repetytorium na 100%. Szkoła podstawowa. BIOLOGIA”, wydawnictwo

Greg.

6) Materiały edukacyjne zamieszczone na stronach:

<http://www.ekorob.pl/materialy-edukacyjne>

<https://biologhelp.pl>

12. KONKURS GEOGRAFICZNY

12.1. Cele edukacyjne

- Rozwijanie uzdolnień i zainteresowań uczniów geografią.
- Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia i umiejętności formułowania oceny oraz praktycznego rozwiązywania problemów.
- Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji geograficznych.
- Poszerzanie wiedzy o własnym kraju i regionie geograficznym.
- Kształcenie umiejętności wykorzystania wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym.
- Kształtowanie właściwych postaw ekologicznych, społecznych i kulturowych.

12.2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu geografia dla II etapu edukacyjnego: klasy IV – VIII* - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356).

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

Arkusze zadań opracowują nauczyciele w szkole macierzystej uczniów. Zadania powinny obejmować najważniejsze treści z punktu widzenia kształcenia geograficznego i nie wykraczać poza podstawę programową.

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Z podstawy programowej treści opisane w punktach: **I – VIII**.

Spoza podstawy programowej:

- obliczanie rozciągłości południkowej i równoleżnikowej,
- obliczanie czasu słonecznego, strefowego i urzędowego,

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

Z podstawy programowej treści opisane w punktach: **IX – XVIII**.

Spoza podstawy programowej:

- obliczanie wysokości górowania Słońca w różnych szerokościach geograficznych w pierwszych dniach astronomicznych pór roku,
- obliczanie szerokości geograficznej na podstawie znanej wysokości górowania Słońca,
- znajomość mapy politycznej świata.

Na każdym etapie konkursu uczestnik powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami z zakresu:

- posługiwania się różnymi źródłami informacji (map, planów, fotografii, rysunków, wykresów, danych statystycznych, tekstów źródłowych) w celu przetwarzania i prezentowania informacji geograficznej;

- posługiwania się słownictwem geograficznym w celu opisywania oraz wyjaśniania zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym;
- wykonywania obliczeń z zakresu astronomicznych podstaw geografii, geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej;
- lokalizowania na mapach konturowych obiektów geograficznych, zjawisk i procesów przyrodniczych, społeczno-gospodarczych oraz państw;
- czytania i interpretacji map o różnej treści i o różnych skalach;
- identyfikowania związków i zależności przyczynowo-skutkowych w środowisku przyrodniczym, gospodarce i życiu społecznym z uwzględnieniem skal przestrzennych (od lokalnej do globalnej), formułowanie uogólnień i twierdzeń o prawidłowościach;
- porównywania cech przyrodniczych i społeczno-gospodarczych wybranych regionów i państw na podstawie map i danych statystycznych;
- wykazania zróżnicowania przestrzennego warunków środowiska przyrodniczego oraz działalności człowieka na Ziemi;
- wykorzystania wiedzy i umiejętności w celu zrozumienia współczesnego świata i miejsca, jakie zajmuje w nim każdy człowiek;
- zróżnicowania społeczno-gospodarczego i kulturowego społeczeństw na świecie;
- uzasadniania konieczności racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego (zasada zrównoważonego rozwoju).

12.3 Forma zadań

W arkuszach konkursowych wystąpią zadania zamknięte z jedną prawidłową odpowiedzią, zadania typu prawda – fałsz, zadania z luką, zadania na dobieranie, zadania otwarte krótkiej odpowiedzi, zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi.

12.4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów:

- 1) Tablice geograficzne wyd. Adamantan, 1998 i J. Balon, J. Desperak, wyd. Świat Książki, 2003.
- 2) Atlasy szkolne geograficzne świata i Polski wydawnictw: Nowa Era, Demart, Wiking i in. – zgodne z aktualną podstawą programową kształcenia ogólnego.
- 3) Mały Rocznik Statystyczny, GUS, Warszawa 2019, 2020.
- 4) J. Flis – Słownik szkolny – terminy geograficzne, Warszawa WSiP (wydanie dowolne).